

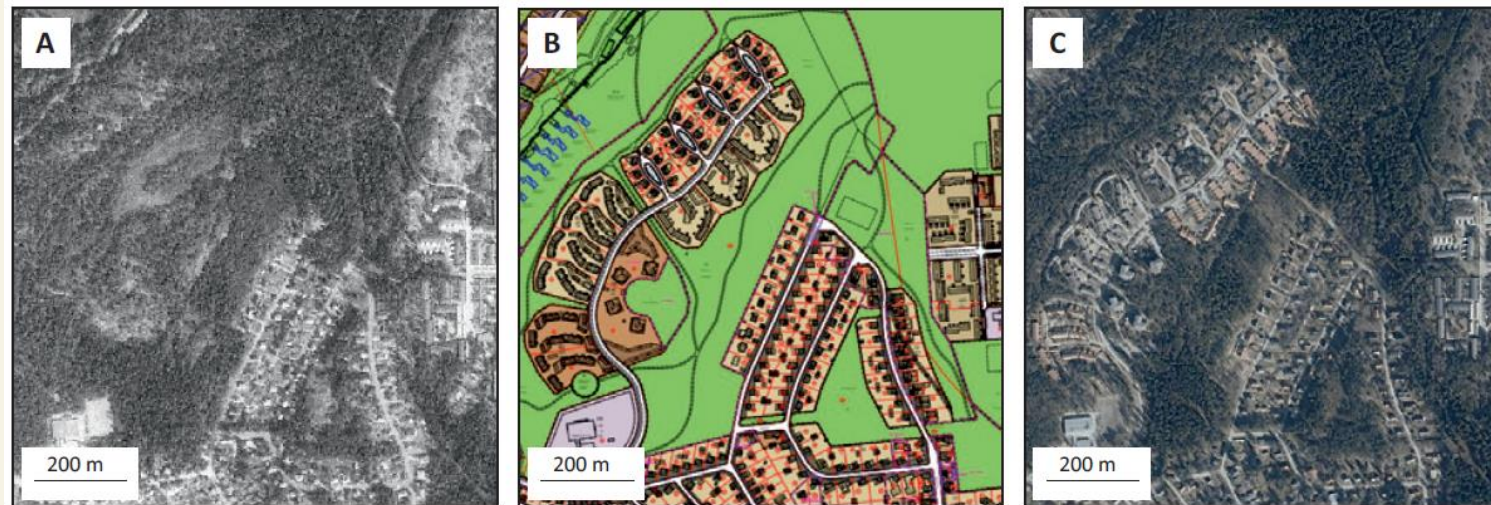
Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa

Ulla Koski
Luontokunnat-webinaari 29.3.2022

Selvitysten ja arviointien tarkoitus (1/2)

- Hankkeiden ja suunnitelmien luontovaikutusten arvioinnin tavoitteena on tunnistaa ne luonnonarvot, joihin kyseisen hankkeen tai suunnitelman toteuttamisella on merkittäviä vaikutuksia.
- Tarvitaan selvityksiä sekä kohdealueen luonnonarvoista että niihin hankkeesta tai suunnitelmasta kohdistuvista vaikutuksista, jotta vaikutuksia voidaan arvioida.

Kuva 10.4. Maankäyttöä olennaisesti muuttavat kaavaratkaisut, kuten asuinalueen osoittaminen aiemmin rakentamattomalle alueelle, edellyttävät luontoselvityksiä kaavan toteuttamisen vaikutusten arvioinnin pohjaksi. Kuvassa Turun Pääskyvuoren alue vuonna 1995 (A), alueen voimassa oleva asemakaava (B) ja sama alue vuonna 2020 (C). Ilmakuvat Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 07/2021 aineistoa. Asemakaava Turun kaupungin avointa tietoaineistoa, käyttölupa CC BY 4.0.

Selvitysten ja arviointien tarkoitus (2/2)

- Luontovaikutusten arviointi on tärkeää, jotta hankkeiden ja suunnitelmien valmistelussa sekä niitä koskevassa päätöksenteossa voidaan löytää luonnon monimuotoisuutta ja luonnonarvoja vähiten heikentävä ratkaisu.
- Luontoselvitysten ja luontovaikutusten arvioinnin kannalta keskeisiä menettelyjä ovat
 - ✓ MRLn mukainen kaavoitus
 - ✓ YVA-lain mukainen hankkeita koskeva arviointimenettely
 - ✓ SOVA-lain mukainen suunnitelmia ja ohjelmia koskeva arviointimenettely
 - ✓ LSLn mukainen Natura-arviointi.
- **Selvitykset ja vaikutusten arviointi ovat kiinteä osa näitä menettelyjä.**

Luontoselvitykset kaavoituksessa (1/2)

Lähtökohtana on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaavajärjestelmä: maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava.

Keskeistä on tarkentuvan suunnittelun ja siihen liittyen tarkentuvien luontoselvitysten ja luontovaikutusten arviointien periaate.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

- valtioneuvosto päättää
- huomioitava ja edistettävä maakunnan suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa

Maakuntakaava

- suunnitelma maakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteesta
- ohjaa kuntien kaavoitusta ja muuta alueiden käyttöön vaikuttavaa viranomaistoimintaa
- maakunnan liitto laatii ja maakuntavaltuusto hyväksyy

Yleiskaava

- määrittää kunnan kehityksen ja suuret linjat, esimerkiksi asuinalueiden, työpaikkojen ja liikenneväylien sijainnin
- ohjaa asemakaavojen laatimista
- kunta laatii ja kunnanvaltuusto hyväksyy

Asemakaava

- yksityiskohtaista maankäyttöä ohjaava kaavataso
- määrittelee mitä säilytetään, mitä saa rakentaa, mihin ja millä tavalla
- kunta laatii ja kunnanvaltuusto tai -hallitus hyväksyy

Luontoselvitykset kaavoituksessa (2/2)

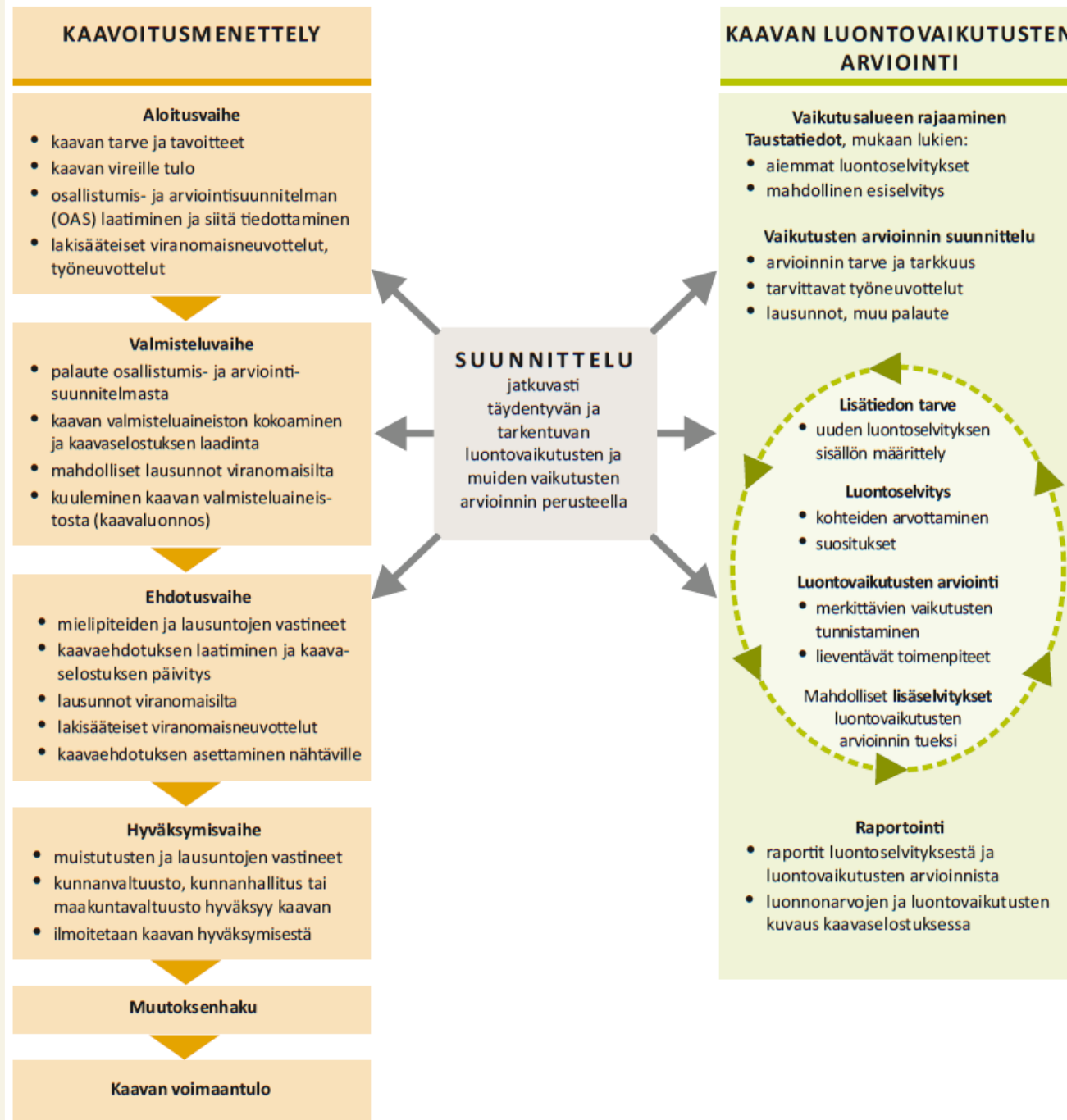
Selvitysten ja vaikutusten arvioinnin **riittävyys** on yksi avainkysymys.

Luontoselvitysten laatiminen ja luontovaikutusten arviointi on osa kaavoitusmenettelyä:

- Kaavan laatimisen pohjaksi ja lähtötiedoksi tehdään tarvittavat luontoselvitykset.
- Kaavan luontovaikutuksia arvioidaan muun vaikutusten arvioinnin yhteydessä koko kaavoitusmenettelyn ajan.
- Kaavan valmistelun edetessä tieto kaavan sisällöstä ja kaavan toteuttamisen vaikutuksista täydentyy ja tarkentuu.
- Selvitykset ja arvioinnit kytkeytyvät vuorovaikutukseen ja osallistumiseen.

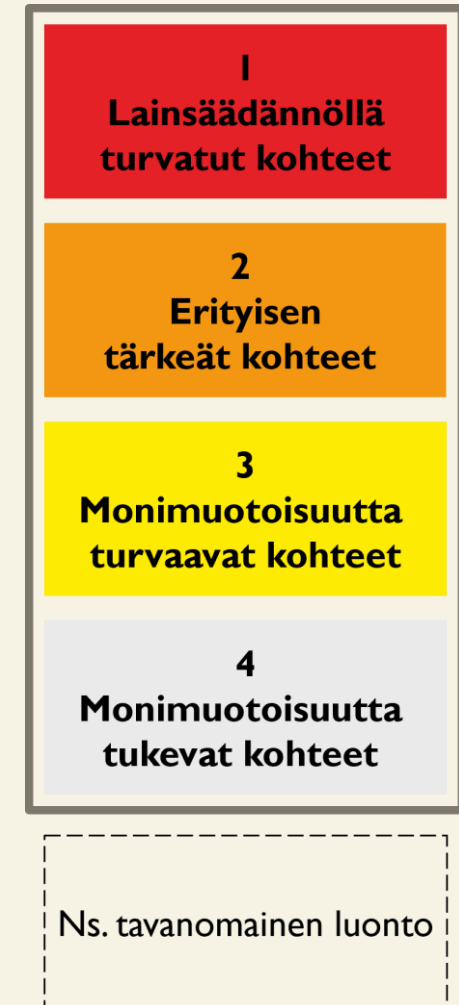

Luontovaikutusten arviointi osana kaavoitusmenettelyä

Arvottamisen ja suositusten merkitys suunnitteluratkaisuille

- MRL:n sisältövaatimukset, mm. luonnonarvojen vaaliminen
- Arvottamisen tuloksia ja suosituksia tarkastellaan suhteessa kaavan edellyttämään luonnonarvojen vaalimiseen
- Arvottamisen tulosten ja suositusten merkitys kaavamerkinnöille ja kaavamääräyksille
- Eri suunnitelmavaihtoehdot suhteessa arvottamisen tuloksiin ja eri kohteille annettuihin suosituksiin
- Aina realistisia tai toteuttamiskelpoisia vaihtoehtoja ei ole

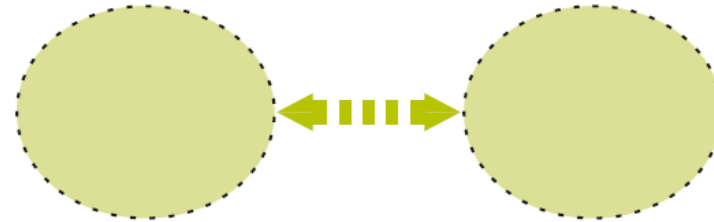

Esimerkki strategisen tavoitteen toteutumisesta kaavoituksen eri tasoilla

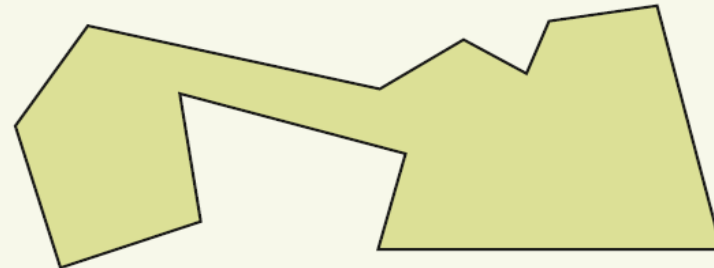
Strateginen tavoite valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa

Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä

Tavoitteen konkretisoituminen maakuntakaavassa

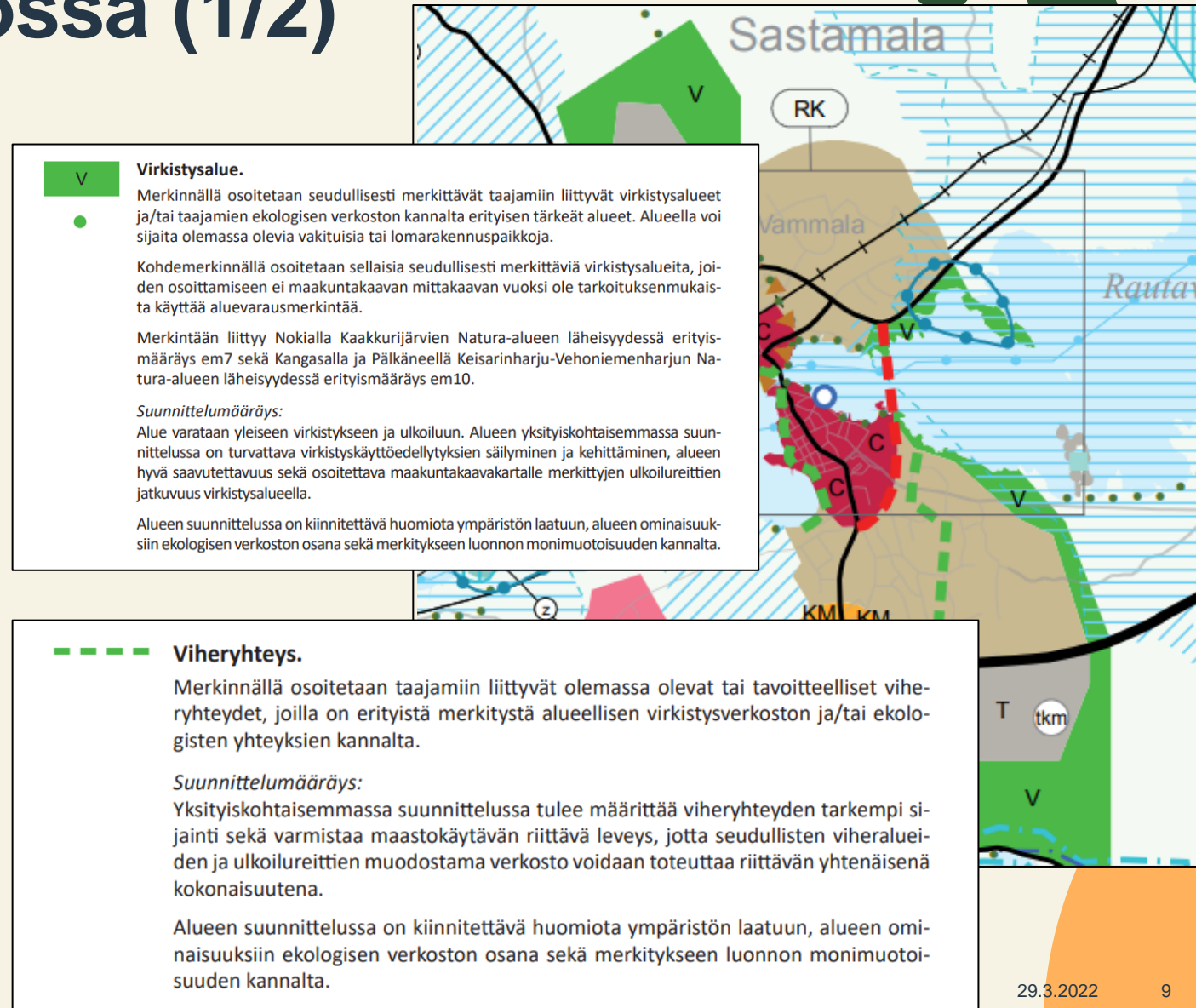
Tavoitteen konkretisoituminen tarkemmassa osayleiskaavassa tai asemakaavassa

Kuva mukailtu lähteestä Laitio, M. & Maijala, O. 2010. Alueidenkäytön strateginen ohjaaminen. Ympäristöministeriö, Rakennetun ympäristön osasto, Helsinki. Suomen ympäristö 28/2010. 54 s. <http://hdl.handle.net/10138/37975>

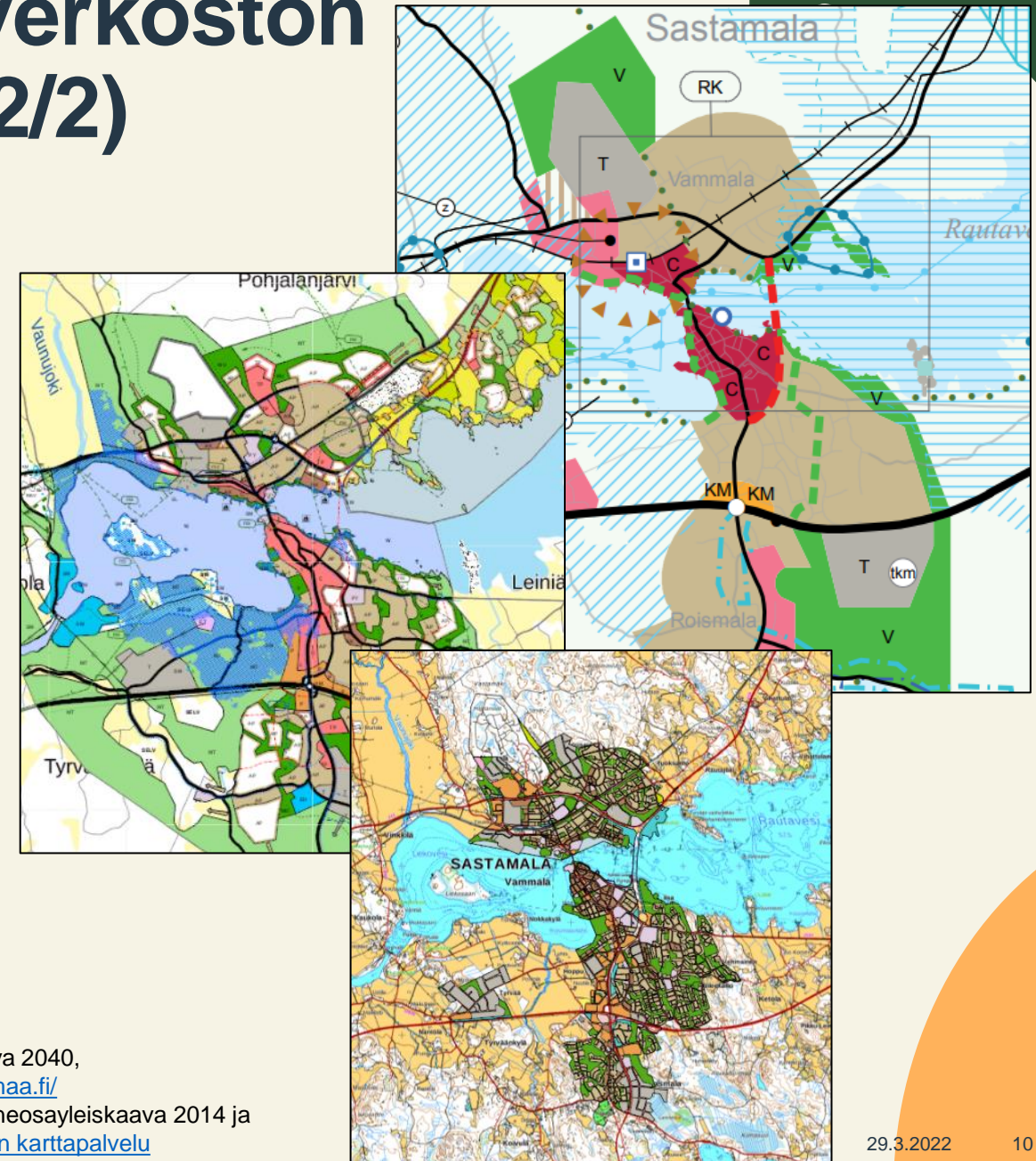
Maakuntatason ekologisen verkoston toteutuminen käytännössä (1/2)

- Maakuntakaava on ohjeena tarkemmalle kaavoitukselle ja muulle viranomaistoiminnalle, joissa on pyrittävä edistämään maakuntakaavan toteutumista.
- Maakuntakaavassa tulisi osoittaa kaikki merkitykseltään maakunnalliset tai seudulliset ekologisen verkoston osat ja yhteydet
- Niihin tulisi myös liittää riittävän ohjaava suunnittelumääräys.

Maakuntatason ekologisen verkoston toteutuminen käytännössä (2/2)

- Maakuntakaavan verkostot ja yhteydet ovat tärkeitä tarkempaa kaavoitusta varten laadittavien luontoselvitysten taustatietoina/lähtötietoina
- Näitä tietoja tarkennetaan kaavatason mukaisesti perusteluksi ekologisen verkoston säilyttämiselle ko. kaavassa.
- Laadukkailla luontoselvityksillä voidaan edesauttaa lain mukaisen ohjausvaikutuksen toteutumista tarkemman tason kaavassa.

Kaavan vaikutusten arvioinnin riittävyys

Kaavan vaikutusten arvioinnin riittävyttä arvioidaan tapauskohtaisesti ottaen huomioon kyseisen kaavan ominaispiirteet. Apuna voi käyttää esim. seuraavia kysymyksiä (mukailtu Paldanius ym. 2006):

- Ovatko taustatiedot ja tehdyt luontoselvitykset tarjonneet tarpeeksi hyvän pohjan luontovaikutusten arvioinnille?
- Onko tietolähteitä ja menetelmiä käytetty siten, että niiden avulla on ollut mahdollista tuottaa riittävää luontovaikutuksia koskevaa tietoa?
- Onko luontovaikutuksiin liittyvä epävarmuus otettu huomioon?
- Onko tarkasteltu vaikutusalue ollut tarpeeksi laaja suhteessa merkittävien luontovaikutusten laajuuteen?
- Voidaanko tuotetun aineiston pohjalta arvioida kaavan luontovaikutuksia suhteessa kaavan sisältövaatimuksiin?
- Voidaanko tuotetun aineiston pohjalta arvioida luontovaikutuksia suhteessa kaavan kannalta keskeisiin, luontoon liittyviin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin tai maakunnan liiton tai kunnan kaavalle asettamiin tavoitteisiin?
- Onko merkittävistä luontovaikutuksista tuotettu tieto riittävää?
- Onko tieto luontovaikutuksista käyttökelpoista kaavan tarkoitukseen, ohjaavuuteen ja suunnitteluvaiheeseen nähden?
- Onko kaavan ja siinä tarkasteltujen vaihtoehtojen kaikki merkittävät luontovaikutukset arvioitu?

Kiitos !

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi